Harmaasusien

Airut

2 • 2007

SISÄLLYS

04 PÄÄKIRJOITUS

05 MISTÄ VAATTEET TULEVAT, OSA 1

08 MITEN HISTORIAA TUTKITAAN, OSA 1

10 KANSAN TARINOITA

12 PELIARVOSTELUSSA ROTAN VUOSI

14 UUTISET

15 HATKA

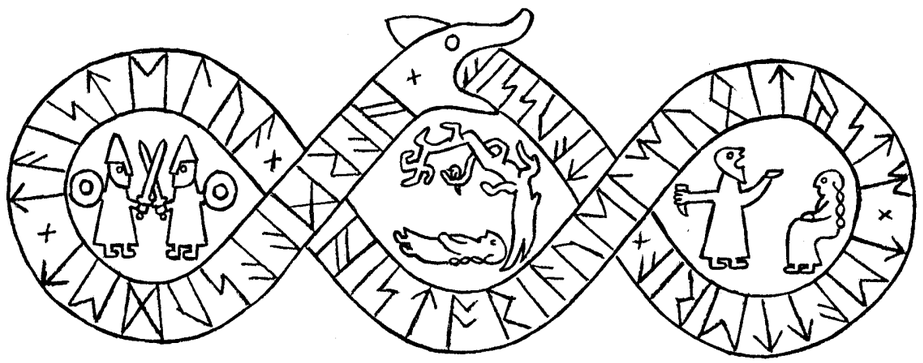

www.greywolves.org

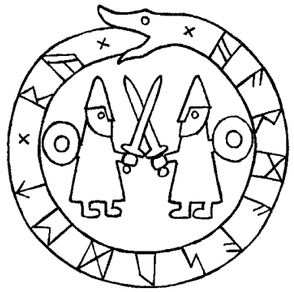

Julkaisija
Harmaasudet ry

Päätoimittaja
Olli Hakkarainen
olli.hakkarainen@helsinki.fi

Graafinen ulkoasu
Hannamari Vahtikari
hannis@welho.com

Paino
Helsingin Nuorisoasiainkeskus

Piirrokset ja kuvat
Tomi Letonsaari 2-4
Classroom Clipart 9, 12
Tanja Ylitalo 11
Tuomas Tammisto 12-13

Osoite
Harmaasudet ry
PL 8
00750 Helsinki

Sähköposti
airut@greywolves.org

Harmaasudet ry

Harmaasudet ry on Pääkaupunkiseudulla toimiva eloroolipeli- ja historianelävöittämisyhdistys. Meille historia ei ole vain puisevia kirjapinoja, vaan elävää ja rikasta aikaa.

Suomen virallinen historia alkaa ristiretkistä ja ensimmäisistä kirjallisista dokumenteista. Esihistoriasta kertovat vain arkeologiset löydöt. Monelle 1000-luvun vaihteen Suomi onkin luolamiesten valtakuntaa. Haluammekin omalta osaltamme oikaista näitä käsityksiä ja kertoa viikinkiajan värikkäästä kulttuurista.

Harmaasudet ry:n toiminta käsittää useita historianelävöittämisen osa-alueita. Kädentaitoihin tutustuminen on tärkeää jo varusteiden valmistamisenkin vuoksi. Taisteluharjoituksissa opitaan käsittelemään aika-kauden aseita vanhaan tapaan ja menneeseen aikaan eläydytään myös eloroolipelien keinoin. Historiatapahtumissa esiintyessä pyritään hyödyntämään kaikkia näitä opittuja taitoja.

Harmaasusiksi tunnustautuu väkeä monelta alalta – joukossamme on niin yliopisto- ja korkeakouluopiskelijoita, lukiolaisia kuin työelämänsä aloittaneitakin. Harmaasusien jäsenyys ei vaadi erityistä historiantuntemusta, kykyjä tai ominaisuuksia. Meitä yhdistää kiinnostus menneisyyteen ja innostus sen eläväksi tekemiseen.

Harmaasusien Airut

Harmaasusien Airut on eloroolipeli- ja historianelävöittämisyhdistys Harmaasudet ry:n jäsenlehti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tarkoitus on levittää tietoa historiallisista aikakausista ja tapahtumista sekä eloroolipeleistä kansantajuisesti päitsi jäsenille, myös muille kiinnostuneille.

Airuen artikkelit kirjoitetaan vapaaehtoisvoimin, eivätkä yhdistys tai lehden toimitus ota vastuuta mahdollisista virheistä. Airut ei ole tieteellinen julkaisu. Esitetyt näkemykset pohjautuvat kuitenkin joko omakohtaiseen kokemukseen tai tutkittuun tietoon.

Ennen ajasta ei ollut niin väliksi. Herättiin aamulla auringon noustessa ja mentiin nukkumaan sen laskiessa. Jos päivää täytyi rytmittää jotenkin, laskettiin sitä aterioiden mukaan. Päivät seurasivat toisiaan, ja vuodenajoissa pysyttiin mukana luonnon merkkien mukaan. Vasta mekaaniset kellot tekivät ajan laskusta kaiken kansan touhua. Nykyään tuntuu siltä, että pakkomielteistynyt suhteemme aikaan uhkaa romuttaa mahdollisuuden ylipäänsä saada mitään aikaan. Ihmiset palavat loppuun yrittäessään seurata minuutintarkkoja päiväaikatauluja, joita loputon minuuttiaikataulujen verkosto kaiken lisäksi muuttaa näennäisen sattumanvaraisesti ja yksikin myöhästyminen jossain päin ketjua johtaa jonkun hermoromahdukseen.

Tämäkin lehti on hieman viivästynyt alkuperäisestä aikataulustaan. Onneksi voimme vielä hoitaa asiat suurpiirteisesti ja ihmisten kesken, eikä pelkkien aikataulujen. Airuen kaltaiset saarekkeet yhä tihenevässä eräpäivien meressä ovatkin vapauttava kokemus ainakin allekirjoittaneelle. Aikataulutuspakkomielle ei saisi päästä tunkeutumaan harrastuksiinkin. Vaikka kun katsoo Harmaasusien kesän tapahtumia, ei siltä vaikutelmalta oikein voi välttyä. Huhtikuun jäsentapahtumassa esiteltiin myös tulevia reissuja, ja niitä onkin siunaantunut melkein joka viikonlopulle. Myös kesäsusilla riittää siis laitumia kirmattavaksi, vaikka maanantailarpit ja taistelutreenit jäävätkin toukokuun lopussa kesätauolle. Pääosin mukaan mahtuu vielä, joten Hatkan lähempi tarkastelu kannattaa mattimyöhäisellekin.

Kiirehän tässä tulee, mutta koitetaan silti kesällä vähän rentoutuakin.

Olli Hakkarainen
päätoimittaja

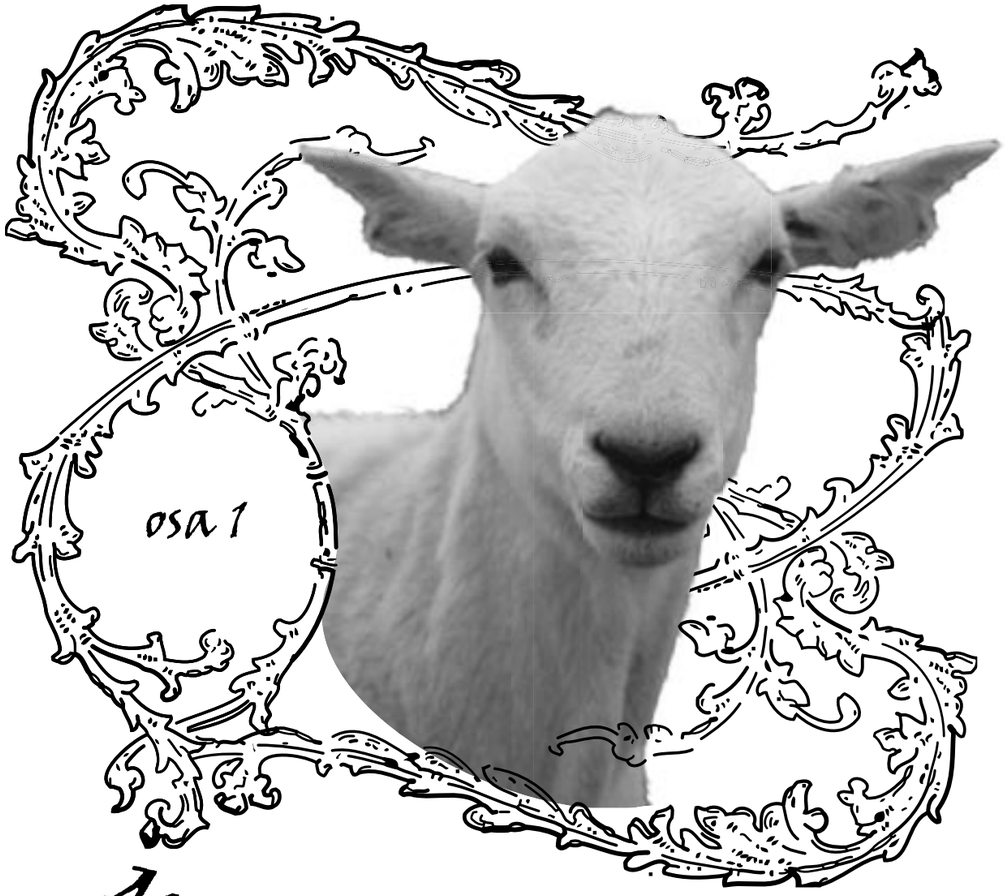

Mistä vaatteet tulevat

Lampaasta villakankaaksi

Tämän artikkelin tarkoitus on kuvata sitä prosessia, jolla lampaasta saadaan aikaiseksi villakangasta. Pääpaino on menetelmillä, jotka olivat käytössä Suomessa esihistoriallisen ajan lopulla rautakaudella ja historiallisen ajan alussa keskiajalla. Lähdemateriaalina on kuitenkin käytetty soveltuvilta osin myös myöhemmiltä ajoilta tunnettua käsityöperinnettä.

Lammas

Lammas on koiran jälkeen ilmeisesti ihmisen vanhin kotieläin, vanhimmat muinaisjäännökset kotieläiminä pidetyistä lampaista ovat peräisin 11 000 vuoden takaa. Lampaita on pidetty monista syistä: elävä lammas tuottaa maitoa ja verta ruoaksi, lantaa lannoitteeksi ja villaa vaatteisiin, kuollut taas lihaa ruoaksi, luita, suolia ja jänteitä tarvekaluihin, turkista ja nahkaa vaatteisiin. Lammas on varsin sopeutuvainen eläin, joka selviää vaatimattomallakin ravinnolla ja karuissa oloissa. Pohjoismaihin lampaat ovat kulkeutuneet ilmeisesti jo 6000 vuotta sitten. Rautakautinen lammas muistutti luultavasti melko lailla nykyistä ahvenanmaalaista saaristolaislammasta, jonka karva on pidempää kuin nykyisen suomenlampaan. Suomenlammas rotuna on noin 1000 vuotta vanha, kun taas ahvenanmaanlampaat polveutuvat DNA-tutkimusten mukaan 1600-luvulla todennäköisesti Gotlannista tuoduista lampaista.

Irti lampaasta - keritseminen ja nyppiminen

Lähes kaikki Suomesta tehdyt arkeologiset vaatelöydöt ovat olleet lampaanvillaa, ja vielä 1700-luvun alussa kaikki kankaiset vaatekappaleet aluspaitaa lukuun ottamatta olivat tavallisella kansalla villaa. Aluksi opittiin hyödyntämään itsekseen pudonnutta villaa, sittemmin villaa alettiin myös keritä. Vanhimmat löydetyt rautaiset keritsimet on ajoitettu noin neljätuhatta vuotta vanhoiksi. Lampaat keritään kahdesti vuodessa, keväällä ennen karitsoimista ja syksyllä heti lampaiden siirtyessä kesälaitumilta sisätiloihin. Luonnollisesti lampaan turkista tippuu alusvilla kesällä. Rautakautisessa ja keskiaikaisessa aineistossa myös karvanlähtöaikaan lampaasta nyhdettyjä ja kuolleen lampaan turkista leikattuja karvoja.

Yhdestä lampaasta saadaan keritsemällä 0,6-4,0 kiloa raakavillaa lampaan iän ja villan laadun mukaan. Villa on ollut melko kallista: vielä vuonna 1831 Saksassa kilo villaa vastasi arvoltaan lähes 10 kiloa lampaanlihaa. Keritsemisen jälkeen villat erotellaan eri käyttötarkoituksiin laadun ja puhtauden mukaan, hienommat rinta- ja lapavillat erotetaan karkeammista selkä- ja reisivilloista. Jos villat on keritty yhtenä levynä, erottelu on varsin helppoa. Mikäli halutaan säilyttää villassa lampaanrasva eli lanoliini, joka tekee siitä vettä hylkivää, villaa ei pestä. Myös kehrääminen vaikeutuu, jos villasta on pesty rasva pois. Ennen kudontaa villa on kuitenkin tapana pestä, ja ennen värjäystä se on välttämätöntä.

Hahtuvasta langaksi - kehrääminen

Ennen kehräämistä villa täytyy käsitellä niin, että villakuidut asettuvat samansuuntaisiksi. Historiallisella ajalla tämä on enimmäkseen tapahtunut karstoilla, jotka ovat kaksi vastakkain käytettävää, varsin tiheäpiikkistä leveää harjaa. Esihistoriallisella ajalla pitempikuituista villaa on luultavammin käsitelty villakammoilla. Kammatusta villasta tulee sileäpintaisempaa lankaa kuin karstatusta, karstalanka on ulkomuodoltaan karheahkoa eivätkä sen kaikki kuidut ole samansuuntaisia. Karstattuja tai kammattuja, reilun kämmenen mittaisia kehruuvalmiita villahahtuvia kutsutaan lepereiksi.

Villakuituja liitetään yhteen muodostamalla niihin kierre: alunperin tämä on voinut tapahtua sormin kiertämällä, mutta jo varsin varhain alettiin kuitua kiertää tikun ympärille, ja sittemmin kehittyi värttinä. Värttinä koostuu useimmiten noin 30 cm pitkästä kapeasta varresta ja painona toimivasta kehrästä, joka mahdollistaa nopean pyörivän liikkeen. Kehriä on erilaisia, ja niitä on valmistettu niin puusta, savesta , luusta kuin kivestäkin. Värttinällä kehrätessä villaleperettä lasketaan sormien välistä kiertymään langaksi. Kun ulottuvuus ei enää riitä, kierretään lanka värttinän varrelle, ja työtä jatketaan uudella lepereellä.

Myötäpäivään kehrättyä lankaa kutsutaan Z-kierteiseksi ja vastapäivään kehrättyä S-kierteiseksi. Yksinkertainen lanka vahvistetaan usein kertaamalla yhteen kaksi lankaa. Suomesta löydetyt langat ovat yleensä olleet Z-kierteisiä, ja ne on kerrattu yhteen S-kierteisiksi. Rautakautiset kehrääjät olivat hyvin taitavia, sillä he kykenivät valmistamaan samankaltaista lankaa hyvin erilaisistakin villakuiduista. Kehrääminen värttinällä on varsin hidasta, tottunutkin kehrääjä saa aikaan vain 40-60 metriä lankaa tunnissa, kun Kaarinan muinaispuk urekonstruktion valmistamiseen tarvittiin 30 kilometriä lankaa. Nopeamman kehräämisen mahdollistava rukki tuli Suomessa käyttöön keskiajalla.

Langasta kankaaksi - kutominen

Loimipainoiset pystykangaspuut ovat vanhin Euroopasta tunnettu kangaspuutyyppi. Loimipainoisista kangaspuista löytyy tietoa muun muassa kreikkalaisista vaasimaalauksista ja kertomuksista, egyptiläisistä hautapiirroksista ja islantilaisista saagoista. Vanhimmat arkeologiset todisteet ovat loimipainoja, jotka on ajoitettu 3000 eaa. Samoihin aikoihin on luultavasti kudottu myös loimipainottomilla pystypuilla. Pystypuissa kudotaan ylhäältä alas ja kudonta tapahtuu seisten. Rautakautiset kankaat on Suomessakin kudottu pystykangaspuilla. Polkus- eli vaakakangaspuut saapuivat Suomeen keskiajalla, todennäköisesti ensin ulkomaalaisten porvarien mukana Turkuun. Muiden kansanosien käyttöön ne levisivät pikkuhiljaa keskiajan kuluessa.

Pystypuissa kudotulle kankaalle on tyypillistä loimen tiheyden vaihtelu, koska niissä ei käytetä pirtaa pitämässä lankoja paikoillaan. Tyypillinen on myös kankaan reunan vahvistava putkihulpio, joka on onteloksi kudottu lautanauha. Myös litteät huolittelulautanauhat, joissa kankaan loimilankoja on käytetty lautanauhan kuteina, ovat tavallisia. Pystykangaspuissa loimi on sidottu ylös kangastukkiin ja loimilankojen päät sidottu nippuihin, joihin on kiinnitetty paino, usein savikiekko. Tällöin loimi joutuu sen verran suuren rasituksen kohteeksi, että loimilankoina on täytynyt käyttää kerrattua lankaa. Kudelanka on voinut olla kertaamatontakin. Vaakapuissa kudottaessa loimi ei joudu yhtä kovalle koetukselle, joten kertaamatonkin lanka on riittänyt.

Loimen luominen on monimutkainen ja aikaavievä operaatio. Aiemmin kankaat kudottiin enimmäkseen määrämittaisina tiettyyn käyttötarkoitukseen, esimerkiksi viitaksi tai vaippahameeksi. Keskiajalla kankaasta tuli metritavaraa, jota kudottiin vaakakangaspuilla suuremmissa erissä. Historialliselta ajalta tiedetään, että kangaspuissa on saattanut olla suvun naisten tai jopa kylän yhteinen loimi. Kovan rasituksen alle joutuvien loimilankojen kehrääminen on ollut varsin tarkkaa puuhaa, kun taas kuteeksi on kelvannut laadultaan epätasaisempikin lanka.

Sidos tarkoittaa tapaa, jolla kankaan loimi- ja kudelangat sitoutuvat toisiinsa. Sidos määrää kankaan pintakuvioinnin. Rautakautiset villakankaat ovat sidokseltaan Suomessa yleensä 2/2 toimikasta ja murtotoimikasta, palttinan käyttö lisääntyi keskiajalla. Historiallisella ajalla tavallisin kotona kudottu kangas oli nelivartista toimikasta, joka vanutettiin hankaamalla ja kuuman veden avulla huopamaiseksi. Tällaista karkeahkoa kangasta kutsutaan saraksi, kun taas hienompi ostokangas oli verkaa. Vaatteiden lisäksi sarkaa käytettiin myös patjojen ja tyynyjen kuoriksi, pöytäliinoiksi ja raakapurjeiksi. Myös rautakautisista tekstiileistä löydetty villa on ollut tyypiltään karkeaa tai puolikarkeaa.

Väriä pintaan

Synteettisten väriaineiden keksimiseen 1800-luvulla saakka villa värjättiin kasviväreillä. Lampaanvilla on luonnostaan valkoista, harmaata, ruskeaa tai mustaa. Arkeologisesta tekstiiliaineistosta löydetystä villasta villasta suurin osa on alkujaan valkoista (40-50%), noin neljännes ruskeaa ja suunnilleen saman verran harmaankirjavaa. Tavallisin viikinki- ja ristiretkiaikaisista kankaista löydetty värjätty väri on sininen - se on myös helpoin tunnistaa. Sinistä on Suomessa värjätty värimorsingolla, jota on todennäköisesti tuotu tänne esikäsiteltynä kauppatavarana. Punainen on toinen kallis ja melko hankalasti värjättävä väri, jota tuottavilla kasveilla on mahdollisesti käyty kauppaa. Vihreää, keltaista ja ruskeaa tuottavia kasveja taas löytyy Suomen luonnostakin yllin kyllin.

On mielenkiintoinen kysymys, missä vaiheessa kankaan valmistusprosessia villa on esihistoriallisena aikana värjätty. Kuituina värjääminen tuottaa todennäköisesti tasaisimman lopputuloksen, mutta koska lanoliini täytyy ennen värjäämistä pestä pois, on kuituina värjätty villa rasvattava uudelleen kehräämistä varten. Lankana värjääminen tuottaa myös oikein tehtynä varsin tasaisen lopputuloksen, mutta suurin osa historialliselta ajalta tunnetusta materiaalista tukee ajatusta vasta valmiin kankaan tai jopa loppuun saakka valmistetun vaatteen värjäämisestä. Valmiin kankaan värjääminen vaatii kuitenkin suurta taitoa, ettei lopputuloksesta tulisi läikikästä. Esimerkiksi Turun Kaarinan Kirkkomäen ristiretkiaikaisesta kalmistosta on löydetty mahdollisesti ensin vanutettua ja sitten vasta värjättyä kangasta - tämä tiedetään, koska kuidut olivat värjäytyneet vain pinnasta.

Entäs sitten?

Kankaan valmistumisenkin jälkeen edessä on vielä monta työvaihetta, ennen kuin käsillä on valmis vaate. Näitä pohtiessa on tärkeää muistaa, miten paljon työtä kaikki edelliset vaiheet ovat vaatineet: tilkkuakaan ei haluta heittää hukkaan. Kangas on ollut niin kallista, että yhdestä käytöstä poistumisen jälkeenkin se on kierrätetty, esimerkiksi vanhasta kuluneesta hameesta on saatu vielä lapsille vaatteita. Säästäväisyys on kankaiden kohdalla todellakin ollut hyve.

_ Jenni Sahramaa

Lähteet

Hirvi, Maija-Liisa ja Korpola, Leena (toim.) 1985: "Lammas on hyvä eläin: ei pure eikä potki". Suomen kotiteollisuusmuseon julkaisuja.

Kirjavainen, Heini ja Riikonen, Jaana 2005: Tekstiilien valmistuksesta Turussa myöhäisrautakaudella ja keskiajalla. Muinaistutkija 3/2005.

Talvela, Nina 1999: Viikinkiajan pukututkimuksen onnea ja onnettomuutta. Airut 3/1999.

Raitio, Sari 1991: Kankaiden aloituksia ja lopetuksia sekä putkihulpion kutominen lomipainoisissa pystykangaspuissa. Turun maakuntamuseo, monisteita 2.

Miten historiaa tutkitaan, osa 1

Tämän artikkelisarjan tarkoituksena on lyhyesti hahmotella sitä, millaisista aineksista käsityksemme muinaisesta maailmanmenosta oikein on muodostunut. Lähestyn aihetta käsittelemällä oppiala kerrallaan eri tieteenaloja yleisesti sekä niiden mahdollisuuksia ja rajoituksia. Ensimmäisenä maankaivamisen jalo taito, arkeologia.

Arkeologia

Arkeologian juuret ovat renessanssiajan jälkeen suosioon nousseessa kiinnostuksessa antiikin kulttuureihin ja antikvarismissa eli vanhojen esineiden keräilyssä. Muinaisesineitä tallennettiin yksityiskokoelmiin ja sittemmin myös julkisiin museoihin. 1800-luvun nationalismin myötä sivistyneistön parissa heräsi yhä suurempi kiinnostus oman kansan muinaisuuteen, erityisesti kansallisen identiteetin rakennusmateriaalina. Arkeologia kehittyi tieteenalana pikkuhiljaa. Tanskalaisen Christian Thomsenin kehitettyä 1830-luvulla esihistorian kolmiperiodijaon (kivikausi, pronssikausi, rautakausi) syntyivät typologia ja kronologia. 1900-luvulla olivat luonnontieteelliset menetelmät ja erilaiset tieteenfilosofiset suuntautumistavat, kuten antropologinen arkeologia tai marxilainen arkeologia, kunniassaan. 2000-luvulle tultaessa erilaisia arkeologian alasuuntauksia ja muinaistutkimuksen lähestymistapoja on lukemattomia.

Arkeologia tutkii erityisesti aikaa, jolta ei ole käytössä kirjoitettua tietoa, eli esihistoriaa. Tämä ei kuitenkaan ole mikään ehdoton rajoitus, sillä myös keskiaikaa ja myöhempiäkin aikakausia tutkitaan arkeologisesti. Konkreettisia muinaislöytöjä tutkimalla voidaan saada sellaista tietoa, josta kirjalliset lähteet vaikenevat. Suomessa arkeologia on toisaalta hyvin tärkeää, toisaalta taas tavallaan turhauttavaa. Monet löytökohteet ovat vähäisiä eivätkä laisinkaan näyttäviä, eikä suomalainen arkeologi taatusti pääse löytämään kulta-aarteita tai tuhoamaan muinaisia temppeleitä Indy-tyyliin. Usein tutkimuksissa on tyydyttävä muutamiin kivensiruihin tai keramiikanmuruihin ja näytteisiin, jotka kertovat paikalla kenties joskus olleen ihmisen toimintaa. Toisaalta taas Suomen varhaisempaa historiaa tutkittaessa kirjalliset lähteet ovat todella vähissä, ja arkeologia on tärkein konkreettista lähdemateriaalia tarjoava tieteenala.

Arkeologisia kohteita on monenlaisia. Useimmat löytyvät sattumalta, kuten lukemattomat perunannoston yhteydessä päivänvalon nähneet irtolöytöesineet. Toiset löytyvät arkeologien tarkoituksella tekemissä etsinnöissä, inventoinneissa. Kiinteä muinaisjäännös on paikka, jossa tiedetään olevan muinaisjäännös, ja joka on muinaismuistolain nojalla suojeltu. Näkyvimpiä kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat suuret rakenteet kuten linnat, röykkiöt ja rauniot. Vähemmän näkyviä ovat esimerkiksi kalmistot tai vaikkapa kivikautiset asuinpaikat, joilta löydetään Suomessa usein vain kvartsinpaloja ja palanutta luuta. Jokainen kiinteä muinaisjäännös on Suomen muinaismuistolain nojalla suojattu kajoamiselta. Usein kuitenkin käy niin, että kohde sijaitsee paikassa, jolle olisi nykyään muuta käyttöä. Tällöin ovat edessä kaivaukset.

Kohteen kaivaminen merkitsee sen tuhoamista: siksi tarkka dokumentointi on arkeologisissa kaivauksissa ensiarvoisen tärkeää. Kaivaukselta otetaan talteen löydöt, artefaktit eli ihmisen tekemät esineet, ja ekofaktit eli vaikkapa eläinten luut. Löydöt dokumentoidaan tarkasti esimerkiksi piirtämällä ja valokuvaamalla - löytö on oleellista kyetä hahmottamaan nimenomaan kontekstissaan, ei irrallisena esineenä. Lisäksi löytöpaikka kartoitetaan, jotta voitaisiin tutkia esimerkiksi löytöjen levintää tai erilaisten kiinteiden jäänteiden, vaikkapa tulisijojen ja paalunjälkien, suhdetta toisiinsa. Suomessa voi kaivaa vain keväällä, kesällä ja syksyllä, kun maa ei ole roudassa. Talvet arkeologit käyttävät löytöjen puhdistamiseen ja tarkasteluun, kaivauksien tuottaman materiaalin puhtaaksipiirtämiseen ja -kirjoittamiseen sekä raporttien ja tutkimusten kirjoittamiseen.

Muinaislöytöjen tarkastelussa on niiden ajoittaminen varsin oleellista. Ajoittamista on kahdenlaista, suhteellista ja absoluuttista. Suhteellinen ajoitus kertoo jonkin kohteen iän suhteessa toiseen: alemmasta kaivauskerroksesta löytynyt esine on vanhempi kuin tuoreempaan kerrokseen päätynyt, ja toisaalta myöhemmin merestä nousseelta alueelta löytynyt asuinpaikka on nuorempi kuin ylemmällä rantaterassilla sijaitseva. Absoluuttinen ajoitus puolestaan pyrkii kertomaan kohteen todellisen iän vuosissa. Tällainen ajoitusmenetelmä on radiohiiliajoitus (C14), joka perustuu radioaktiivisen hiili-isotoopin puoliintumisaikaan. Radiohiiliajoitus on mahdollista tehdä orgaaniselle materiaalille laboratorio-olosuhteissa, mutta menetelmä on suhteellisen kallis ja siinä on aina tietty virhemarginaali. Radiohiilivuodet eivät täsmää kalenterivuosien kanssa, mutta ajoitukset on mahdollista kalibroida kertomaan ajoitus kalenterivuosissa.

Muita, vähintäänkin suhteellisesti ajoittavia menetelmiä ovat muun muassa rannansiirtymäkronologia, typologia, joka tutkii erilaisten esinetyyppien ikää suhteessa toisiinsa (kivinen kirves on todennäköisesti vanhempi kuin rautainen), dendrokronologia, jossa ajoitetaan puiden vuosirenkaiden perusteella, ja rahalöytöjen perusteella ajoittaminen. Muitakin ajoitusmenetelmiä käytetään mahdollisuuksien mukaan. Hyvin usein arkeologisen tutkimuksen perusteellisuutta rajoittavat käytettävissä olevat resurssit, erityisesti aika ja raha. Yhteenkään ajoitusmenetelmään ei myöskään ole syytä luottaa sokeasti, sillä jokainen niistä sisältää erilaisia virhemahdollisuuksia.

Muinaistieteellistä tutkimusta kannustaa sivistysvaltion periaate, tiedon hankkiminen sen itsensä vuoksi. Erilaisin menetelmin arkeologia voi auttaa hahmottamaan muinaista yhteiskuntaa ja ihmiselämää laajemminkin. Kuitenkin on syytä muistaa, ettei mikään kuva (esi)historiasta voi koskaan olla täydellinen. Menneisyyden tutkiminen on aina tulkintaa, ja arkeologiassa tulkinnalla on hyvin suuri asema.

_ Jenni Sahramaa

Suomen Kansan Runoja

Suomen kieltä taitavat ovat siinä mielessä onnellisessa asemassa, että huolimatta vuosisatojen ajan jatkuneesta modernisaatio- ja länsimaistamisprosesseista, on meille tarjolla muistiinmerkittynä valtavan rikas tarina-aarteisto entisaikojen perinteestä. Mikä vielä parempaa, suurinta tällaista kokoelmaa, 34-osaista Suomen Kansan Vanhoja Runoja, joka käsittää noin 100 000 muistiinmerkittyä kalevalaista runotekstiä, siirretään parhaillaan internetiin kaikkien saataville. Työstä on jo leijonanosa suoritettu ja niinpä kansankulttuurin edistämisen hengessä Airueessa julkaistaankin tällä palstalla vastedes poimintoja tuon arkiston helmistä.

Suomalaisen kirjallisuuden seuran tietokantaa Suomen Kansan Vanhoista Runoista voi selata osoitteessa http://dbgw.finlit.fi/skvr/

Lasten laulu. (Haapavesi 1915)

Hiiri juosta hipsutteli,
Kangasta myöten kapsutteli,
Pikku kelkkanen perässä,
Pikku kirves kelkkasessa.
Kettu kysy kannon päästä:
Mihin menet, hiiri parka?
Metsähän menen poloinen.
Mitä siellä tekemähän,
Kuta raukka raatamahan?
Lehti koivun leikkomahan,
Puun sorean sortamahan.
Puupa kaatuu päälles.
Minäpä juoksen juuren alle.
Nälkäpä näpäsee.
Syön ma koivun kuorosia,
Puren haavan kettusia.
Entä kun turpuvi mahasi,
Vatsa paisuvi pahaksi?
Puhkaisen ma puikkosella,
Tärähytän tähkäsellä.
Entä kun veri tulevi?
Veren tullaki pitävi.
Entä kun kivistelevi?
Voitelen ma voitehella.
Mistä saat sä voitehia?
Vanhan ämmän vakkasesta.
Mistä vanha ämmä saapi?
Heleästä heinänpäästä,
Kaunihista kanervasta.

Käärmeen synty. (Hietajärvi 1904)

Mistä on pää pahalle pantu?
Pahasta pataranista.
Mistä on kieli keijun suussa?
Kieli on Lemmon keihokosta.
Mistä on hampahat häjyllä?
Orahista Tuonen otran,
Ripsistä vihannan viljan.
Sai käärmis kähisemähän,
Mato musta muiskamahan.
Mato musta maanalanen,
Toukka tuonen karvallinen,
Läpi mättähän meniä,
Puun juuren pujottelia,
Männyn kerkän kierteliä,
Miksi olet pahoa tehnyt,
Ja kuksi tihua työtä,
Kuka sun kulosta nosti,
Ku herätti heinikosta?
Miksikäs nostit nokkoasi,
Kuksi päätäsi kohotit
Ylemmäksi heinän juurta,
Heinän juurta, marjan vartta,
Heinän helvettä ylemmä,
Isosi vai emosi,
Vaiko valtavanhempasi?
Tule työsi tuntemahan,
Kipiäsi nuolemahan,
Pahasi parantamahan!
Itse turvu tuskihisi,
Itse paisu pahkoihisi,
Haluihisi halkiele,
Ennen kun etsin emosi,
Kaivan valtavanhempasi
Rapasesta rauniosta,
Louhesta teräksisestä,
Yheksän sylen syvyy'estä!
Kypeniksi mä sun poltan,
Kypenetkin maahan kylvän,
Peltoon perättömähän,
Maahan auveroittamahan.
Emolla on enempi työtä,
Vaiva suuri vanhemmalla.

Rotan vuosi

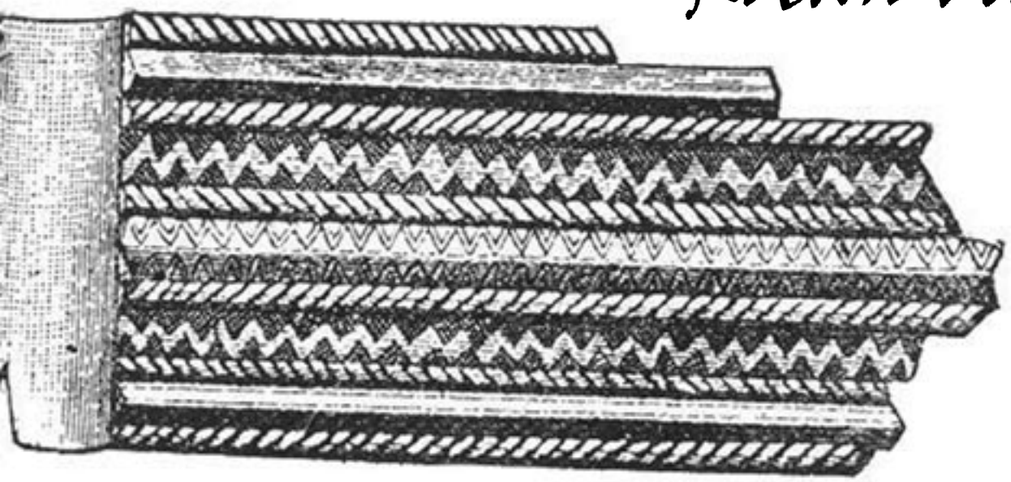

Peli pelattiin Espoossa 10-11.3. ja oli ehdottomasti alkaneen vuoden paras larppi. Tuttuun tapaan proppaus oli loistavaa ja hahmoihin oli käytetty paljon aikaa ja vaivaa, esimerkiksi omani oli kontakteineen ja ryhmäbriiffeineen yli 20 sivua eikä yhtään turhaa tekstiä.

Aihevalinta oli omaperäinen ja mielenkiintoinen. En ennen peliä tiennyt paljoakaan mongoleista ja heidän kulttuuristaan, mutta luettuani nyt aiheesta huomaan että se on sekä antoisa että erittäin vähän käytetty missään. On erittäin mukavaa että vältetään tekemästä samaa mitä on jo pariin kertaan tehty. Olin tataarien eli mongolien ryhmässä ja pelin ainoa kiinalainen.

Larppi alkoi meidän osaltamme kävelyllä jään yli, jossa otimme kaikkien muiden pelaajien kunnianosoitukset ja lahjat vastaan, kuten sopikin alueen hallitsijoille. Peleissä käy usein kun on tälläisiä asemaeroja, että ne joko loppua myöten häviävät, kun pelaajat eivät enää jaksa kiinnostua niistä tai sitten ne häiritsevät peliä luomalla turhia jännitteitä pelaajien välille ja estämällä joitain hahmoja kommunikoimasta toistensa kanssa. Positiivista kyllä Rotan vuodessa
mielestäni asemaerot toimivat, meidän ryhmämme jäseniä kunnioitettiin, mutta ei koskaan tuntunut että olisi ollut arvolleni sopimatonta mennä puhumaan paikallisen piian kanssa.

Kumarrusten jälkeen oli neuvottelujen vuoro, mikä oli hahmolleni tärkeää. Valitettavasti tuntui siltä, että meillä ei ollut ketään, jonka kanssa neuvotella vakavasti, mikä tietysti oli ehkä tavallaan ymmärrettävää, mutta tylsää. Paikalla ei ollut ketään, jolla olisi ollut valtuuksia neuvotella minkään meitä kiinnostavan hallitsijan tai kansan puolesta. Nekin pari, jotka edustivat paikallisia poliittisia tekijöitä olivat liian tietämättömiä omista resursseistaan tai vailla valtuuksia. Näin neuvottelut loppuivat pelissä kohtuullisen

nopeasti ja tuloksettomina, joka ainakin minua jäi vähän harmittamaan, koska olisin mieluusti istunut vaikka kaksi tuntia jauhamassa lehmänkauppoja ja sotilaallis-poliittista jargonia.

Sitten peli siirtyi pääjuoneen, josta hahmollani ei ollut mitään hajua ennen peliä. Oli varsin viihdyttävää seurata tapahtumien kulkua ja arvailla mihin mikäkin pala sopii. Ilmeisesti pelinjohtajat olivat ihastuneita venäläisiin kansansatuihin, koska niistä oli poimittu sekä yksittäisiä hahmoja että iso osa juonesta.

Unimaa, joka oli jo Savujen lahdessa [Harmaasusien edellinen spektaakkeli vuosimallia 2005, toim.huom.] näytteli merkittävää osaa pelissä. Minusta se toimi paljon paremmin Savujen lahdessa, ehkä koska se kesti pidempään. Rotan vuodessa jokainen hahmo varmaan kävi siellä vähintään kerran, mikä oli tavallaan kivaa, mutta siitä syntyi myös ongelmia. Ensinnäkin jos oma kontakti oli shamaani tai sen tapainen, piti aina odottaa että hän palaa tavalliseen maailmaan, koska useimmat eivät voineet yksin lähteä unimaahan. Toiseksi unimaa ruuhkautui jossain vaiheessa, jolloin siellä piti odotella että toiset pääsevät edestä pois. Rakastan ideaa, ja unimaa oli propattu erittäin hienosti, mutta tuntui että peli keskittyi liiankin paljon sinne.

Pelin loppu oli varsin komeaa katsottavaa kun paha noita kukistettiin ja villisika teurastettiin. Loppujen lopuksi Rotan vuosi oli erittäin hyvää laatua jota Harmaasusien larpeilta odotetaankin. Pieniä kauneusvirheitä oli, mutta kaikessa näkyi panostaminen, omaperäisyys ja asioitten miettiminen etukäteen.

_ Paavo Eloheimo

Hiihdettiinpä Hiiden hirvi

Pukkisaaressa hiihdettiin 18.2 yhdeksännen kerran muinaisjousiammuntaviesti Hiiden Hirven Hiihto. Voiton vei Kuggomskolanin Historiska Hantverk -linjan joukkue, toiseksi tuli Harmaasudet ry ja kolmanneksi Viikinkiajan laiva ry. Onnittelut uusiutuneelle joukkueellemme menestyksekkäästä paluusta mitalikantaan!

Olipa kerran toimintaviikonloppu

Meriharjun kurssikeskuksessa Vuosaaressa 20.-22.4. järjestetty Harmaasusien toimintaviikonloppu oli kaikin puolin onnistunut tapahtuma ja osallistujiakin oli mukavasti. Kollektiivinen kiitos kaikille osallistuneille sekä erityisesti ohjelmaa järjestäneille, herkullisista tarjoiluista ja jälkien siivouksesta vastanneille!

9.-10.6.2007 Kokkilan muinaismarkkinat
Halikon Angelniemellä. Tapahtuma järjestetään ensimmäistä kertaa meren rannalle ruususen unta nukkuneeseen kylään, jossa on aikanaan ollut paljon toimintaa.
Lisätietoja: tapahtuman pääjärjestäjä Hanna Nore, h.nore@jippii.fi

15.-17.6.2007 Euran muinaismarkkinat
Perinteisesti Susien suosima Muinaisaikaan -tapahtuma järjestetään Härkänummen viikinkikylässä.
Lisätietoja: http://www.eura.fi/tapahtumat

28.6.-1.7.2007 Turun keskiaikamarkkinat
Perinteisen monipäiväisen karnevalistisen markkinahumun lisäksi tänä vuonna on myös suunnitteilla mahdollisuus viettää rauhallista keskiaikaiseloa Turun linnan kupeessa. Sudet eivät todennäköisesti yhdistyksenä osallistu Turun keskiaikaan, mutta yksinäisistä susista tai pienistä ryhmistä voidaan tehdä paikalla havaintoja.
Lisätietoja: http://www.keskiaikaisetmarkkinat.fi/

29.6.-1.7.2007 Sotahuuto 2007
Vuoden tauon jälkeen susia on taas lähdössä Suomen tärkeimpään ja ainoaan vuotuiseen bofferitaistelutapahtuma an, Sotahuutoon. Tällä kertaa Sotahuuto järjestetään Espoon Oittaalla. Tapahtumassa on historiallinen viitekehys, mitä ei tule sekoittaa minkäänlaiseen historialliseen tarkkuuteen pyrkimiseen. Vain kerran vuodessa normaalisti säälisyistä rauhoitetut ihmisryhmät kuten sisäsuomen larppaajat, Teräsbetonin fanit sekä rottinkitaistelijat ovat vapaata riistaa pehmopatongeilla mätkyttelylle, eikä tätä mahdollisuutta kannata jättää käyttämättä. Paikalle mennään rennolla asenteella häviämään optimoijille ja urheilijoille, eläytymis- ja huumoripainotteisesti.
Lisätietoja: http://www.sotahuuto.fi/

13.-15.7.2007 Grunwald
Jo jonkin verran mainetta Suomessakin saanut historiallisen taistelun elävöitys sekä keskiaikaiset markkinat Puolassa. Susista Grunwaldiin lähtee ainakin kahdessa eri ryhmässä matkalaisia: toiset jo paljon aiemmin samalla viikolla, toiset myöhemmin tiiviimmällä aikataululla. Kokenut Puolan matkaaja Konsta Nikkanen (konsta.nikkanen@espoo.fi) toimii yhteyshenkilönä paikallisiin.
Lisätietoja: http://www.grunwald1410.pl/
(puolaksi, vain pieni englanninkielinen osio)

16.-22.7.2007 Yhteisleiri
Elävä Keskiaika ry.:n perinteinen yhteisleiri, jonne Harmaasudetkin on kutsuttu. Hallitus antaa tukensa innokkaille matkanjärjestäjille!
Lisätietoja: http://www.keskiaika.org/yhteisleiri07/

20.-22.7.2007 Mytofest
Virolainen tapahtuma, jonne sudet on kutsuttu. Muinaismarkkinoiden ja Ropeconin sekoitus – Harmaasudetkin kantavat oman kortensa kekoon ohjelman järjestämisessä. Mytofestiin voi suunnata suoraan Puolasta, ja Kassinurmella, jossa Mytofest pidetään, on jo aikaisemmin viikolla elävöittäjiä rakentamassa leirejään. Lisäksi itäisen Euroopan ja Baltian nähtävyyksiä voi kätevästi vilkaista viikon matkalla Puolasta Viroon. Myös suoraan Suomesta voi tulla, tietysti. Lisätietoja http://www.mytofest.ee/

26.-29.7.2007 Saltvikin viikinkimarkkinat
Suositut viikinkimarkkinat Saltvikissa Ahvenanmaalla saavat vieraakseen ennätyssuuren Harmaasusien delegaation. Järjestäjää Fornförening Fibula Saltvik.
Lisätietoja: http://www.aland-vikingar.com/

10.-12.8.2007 Ropecon 2007
Merkittävä roolipelitapahtuma Ropecon, jonka järjestämiseen Harmaasudet yhdistyksenä osallistuu ensimmäistä kertaa vuonna 2007. Suosittu ja suurikokoinen tapahtuma, joka tarjoaa mahdollisuuden Harmaasusille olla esillä laajalle harrastajajoukolle.
Lisätietoja: http://www.ropecon.fi/

18.-19.8.2007 Hämeen Linnan keskiaikamarkkinat
Hämeen Linnassa. Järjestäjää Hämeen Linnan keskiaikayhdistys ry.
Lisätietoja: http://www.keskiaikamarkkinat.net/

1.-2.9.2007 Pukkisaaren muinaismarkkinat
Tuttuun tapaan syyskuun ensimmäisenä viikonloppuna järjestettävillä Pukkisaaren muinaismarkkinoilla kohtaavat rautakauden ja varhaiskeskiajan tietäjät ja taitajat meiltä ja muualta. Järjestää Sommelo ry.
Lisätietoja: http://www.sommelo.fi/tapahtumat.html

KIRJOITA AIRUEESEEN!

Lepääkö lipastonlaatikossasi vanha esitelmä, tutkielma tai gradu, jota ei vielä ole julkaistu? Tee kirjoitelmallesi palvelus ja anna äänesi kuulua!

Lähetä valmis aineisto julkaistavaksi Airuen toimitukselle osoitteeseen

olli.hakkarainen@helsinki.fi

Harmaasudet ry
PL 8, 00750 Helsinki

tiedotus@greywolves.org
www.greywolves.org